

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

* Ένας λαός θυφώνεται άμα
δειξή πως δε φοβάται την
άληθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φωνητικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 18 ΤΟΥ ΜΗΝ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 296

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Ιστορικά γεγονόματα (συνέχεια).
ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΗΣ. Κυνισμός και κυνικοί. (Μετάφραση Π. Βασιλικού).
ΚΡΙΣΝΑΣ. 'Ιντιάνικια νυχτιά.
Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΝΟΥ. 'Ηλεκτά.
ΑΣΤΗΡ. 'Από τη ζωή.
Η ΜΙΚΡΗ ΠΑΤΡΙΔΑ (τέλος).
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Διάντρος Παλαμής, Τώνης Χρηστίδης.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΕΝΑ ΠΑΡΑΣΗΜΟ

Διαβάζουμε στις Πολιτικές φημερίδες πως ο Πατριάρχης 'Ιεροσολύμων έδωσε στον κ. 'Αλέξ. Πάλλη και στη θυγατέρα του το σταυρό του Πανάγιου Τάφου. 'Ο κ. Πάλλης είχε πάρει στα 'Ιεροσόλυμα τη Λαμπρή.

ΚΥΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΥΝΙΚΟΙ

'Ο ρυθμός της ζωής του κόσμου όλο και γυργυρίζει, γιατί βαθύτερα δλοένα τον περνάει ως τὰ μύχια του ή προκνοϊζιατική μπόρα, παντού νιώθεται πιδ φανερὸ τάνησχο συντάρασμα - ή δυναμική του ἐνέργεια παίρνει συνείδηση της δημιουργικής της δύναμης και συντάζεται για δράση.

'Αγάλια ἀξάινει στο λαό ή αυτοπεποιθηση, ση κώνεται ο ήλιος της κοινωνικής δικαιοσύνης· απ' τη πνοή της ανοιξης που φτάνει, λυώνει το κρύο και βαρὺ περίντυμα της πρόληψης και της υποκρισίας, ξεγυμνώνοντας ἀδιάντροπο τὸ παράμορφο σκέλεθρο της σημερινής κοινωνίας - της φυλακής του πνεύματος τάνθρώπου.

Σε μυριάδων μυριάδες μάτια ἀστράφτει φως περιχάρο, παντού θωρείς σπιθες ὀργής να λάμπουν, σκίζοντας τὰ σωριασμένους αιώνας σύγνεφα της μωρίας και της πλάνης, της προκατάληψης και της ψευτιάς: είναι ή παρμονή του παγκόσμιου ξαναγεννημένου του πλήθους.

Σωριασμένους κκαταγής, δεμένος μ' αλυσιδες ἔργασίας σκλαβωτικής, ο λαός ἀνασηκάνει τὸ κεφάλι — μπορείς και ξεχωρίζεις την ὄψη του προσώπου του τὸ αιώνα νέου.

'Όσοι ξέρουν πως ο λαός είν' ή ἀστέρευτη πηγή ἐκείνης της ἐνέργειας, που μόνη αὐτή είν' ἄξια νάλλεξη καθετί τὸ δυνατό σε ἀναγκαίο, κάθε ὄνειρο σε πραγματικότητα — είναι εὐτυχισμένοι. Γιατί μέσα

τους ζή πάντα τὸ αἶσθημα του ὀργανικοῦ συνδέτμου τους με τὸ λαό και σήμερα αὐτὸ τὸ αἶσθημα πρέπει να δυναμώσει και να γεμίση την ψυχή τους με χαρὰ μεγάλη και λαχτάρα για δημιουργία νέων μορφῶν για ἕνα νέον πολιτισμό.

* *

Τὰ προσηνύματα του ξαναγεννημένου της ἀνθρωπότητας είν' ὀλοφάνερα, μα οἱ ἀπολιτισμένοι ἄνθρωποι· δε θέλουν να τὰ δοῦν· ως τόσο αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει τους ἀστούς να αἰσθάνονται τὸ ἀναπόδραστο αἶμωμα της γενικής ἀνατροπής.

'Όργανα ἀναίσθητα στο σώριασμα του πλούτου, συνειδητοὶ συμπράχτορες στο βιασμό της λαϊκής θέλησης, είναι καταδικασμένοι νάκύνωνται για τις ἀνελπίδες τους θέσεις κ' ἔτσι κρύβονται μες τὸ στενὸ κλουβι του πολιτισμοῦ τους — ἔπως βαφτίζου την τυπωμένη βελιά τους και νεκρωτική τῶν ψυχῶν τους πεποιθηση πως ή δύναμη του καλαίου είν' αἰώνια νόμιμη, αἰώνια ἀκλόνητη. Δὲν είναι πια οὔτε οἱ σκλάβοι του ἀφέντη τους, είν' οἱ γάτες του και τὰ σκυλιά του.

Σκλάβοι μεταμορφώνονται σε ἄνθρώπους — αὐτὸ είναι τὸ νέο νόημα της ζωής! Για τούτο πρέπει να χαθουν οἱ ἀφεντάδες, γιατί ο ἀφέντης δὲν είν' ἄλλο ἀπὸ παράσιτος του σκλάβου.

Παράξενος δὲν είν' ο λόγος: Σκλάβος και ἀφέντης είν' οἱ δύο ἄκρες της ἴδιας ψυχολογικής γραμμής· ή οὐσία της ζωής του ἑνός είν' ἕνα ἀόριστο ὀνειροπόλημα για ἐξουσία, ή οὐσία της ζωής του ἄλλου ή ἔγνοια για την ἐξουσία του. Μα ἄμα ο σκλάβος νιώση την ἄξια της ἐλευθερίας, ἄμα στοχαστή τὸ δικαίωμα του στην ἐλευθερία, γίνεται ἄνθρωπος· και ο ἄνθρωπος είν' ἄφοβος κ' ή ἐξουσία στους ὀμοίους του τὸ είναι συχαμένη.

'Ηρθε ο καιρός που είναι πιδ φρόνιμο κανείς να σκύψη στην ἀνάγκη παρά νάφήση να φουσκώσει ή δίκαι ὀργή και ή σκληράδα που μπορεί αὐτή να γεννήτη....

'Ός τόσο θάταν ἀνώφελο να μιλή κανένας σε γεννημένους τυφλούς για τὰ χίλια χρώματα της θάλασσας. Και πιδ ἀνώφελο ἄν ἤθελε να πείση τους ἀφέντες της ζωής και τὸ στρατό τους πως αὐτοὶ οἱ ἴδιοι είν' οἱ ἔχθροι του ἑαυτοῦ τους.

Τὰ σιδερένια κεφάλια αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων δε νιώθουν ἀποδείξεις ἄλλες ἀπὸ χρυσάφι και σίδηρο, ἀπὸ μολύβι και ἀπὸ τἄλλα μέταλλα που είναι καμωμένες οἱ ἄλυτιδες της κυριαρχίας τους.

* *

'Η ζωή φουντάνει κ' ή σύγχρονη κοινωνία νωιάθει τη γις να τρέμη κάτω ἀπ' τὰ πόδια της. —

Αὐτὸ τὰκούει καθαρά κανείς ἀπ' ὀλη την ψυχολογία της και καθαρότερα ἀπ' τὸ γενικό τρόπο που σκορπάει ή μέρα που χαράζει.

'Η ψυχή του σημερινού ἀνθρώπου είναι μιὰ ἔρημια και δίχως να τὸ θέλη την κυριεύει ο φόβος μὴν αὔριο προβάλλει μπρός της και ἀνέγνωρο, ἔχθρικό και τή σιμώτη σὴν τή Σπίγγα, βάζοντας της προσταχτικά να λύση τῶριμασμένο κοινωνικό πρόβλημα.

Με τὸ προκίσθημα αὐτοῦ του μοιραίου ἔρχομοῦ της 'Αναγκής, με τὸ συναίσθημα της μηδαμινότητας του μπρός ο' αὐτή, γυρεύει ο μπουρζουάς που να τρυπῶτη, πως να γεμίση μέσα του τὸ χάσμα — τρυμάζει με την ἰδέα πως θά χῆσει τη συνηθισμένη του εὐτυχία και καλοπέραση, ἄν κ' ή ἡτυχία του αὐτή είναι περισσότερο αὐτοῦπνωτισμός παρά πραγματικότητα.

Οἱ κρυψάνες, που τρυπῶνουν προτιμότερα οἱ μπουρζουάδες ἀπὸ τὸν τρόπο της ζωής, είναι γνωστοὶ ἀπὸ καιρό. Είν' ο θεός, ή μεταφυσική και ο κυνισμός.

Μα — ο θεός είναι για κείνον μόνο, που μπορεί να τὸν πλάθη μες την ἰδια του ψυχή με τη δύναμη της πίστης και να τὸν ζωντανεύη με τη φλόγα της. Στή μικρή ψυχή ὀμως του νεώτερου ἀνθρώπου είναι σθυσμένη κάθε φλόγα, τὸ σκοτάδι της είναι στενωχωρο και για ἕνα εἶδωλο ἄκόμα, πολὺ περισσότερο για τὸ Θεό.

'Η μεταφυσική είναι στὸν τόπο της μόνο ὀστερ' ἀπ' τη νίκη, πριν ἀπ' τη μάχη είν' ἀναγκαία γνώση θετική. Καρδιές, που τις συγχίζ' ή προαισθηση της ἡττας, μπορούν να βροσκουν καθησύχασμα στη μεταφυσική.

'Όταν ο ἄνθρωπος θέλει να μάθη, ἔρευνᾶ· θέλοντας ὀμως να κρυφτῆ ἀπ' τις στενωχωρίες της ζωής, τὸ ρίχνει στα ἔπινοήματα.

Μα ή τωρινή μας δύσκολη ἐποχή δε δίνει καιρό για ἔπινοήματα· οἱ δοκιμές τῶν μπουρζουάδων να κρυφτοῦν στην καταχνιά της μεταφυσικής θά ναυαγήσουν.

Και τέλος ή μεταφυσική είναι δημιουργική ἔργασια. Σὴν κάθε πράξη ἀπαιτεῖ ἐνθουσιασμό και δύναμη — δύναμη ἀγάπης εἴτε μίτους· οἱ μπουρζουάδες ὀμως δὲν ἀγαποῦν τίποτε και δὲν ἔχουν τη δύναμη για να μισήσουν.

Εἶναι δύσκολο να τάρνηθη κανείς αὐτό. Γιατί ή ὀμολογία του ἔχει γίνει με τὸ στόμα τῶν ποιητῶν και συγγραφέων μας πολλές φορές κ' ἔπαναλαβῆνεται πάντα συχνότερα πως μιὰ πνευματική κρίση θάφερνε στη χρεωκοπία του πνεύματος — δηλαδή στο ψυχομάχημα του πνεύματος.

* *

Ὡς μέσο ἀμυντικὸ ἐναντίον τῆν ὁρμῆ τῆς ἱστορικῆς δικαιοσύνης οἱ μπουρζοάδες διάλεξαν τὸν κυνισμό.

Ἀξιωματικοί, πῶλαβαν μέρος στὸν τελευταῖο πόλεμο, διηγούνταν πὼς οἱ Ρούσοι στρατιῶτες κάθε φορὰ πού θὰ παράδιναν στὸν ἐχθρὸ τὶς θέσεις τους πᾶσιζαν ὄχι μονάχα νὰ καταστρέφουν, ὅ,τι μπορούσε νὰ καταστραφῆ, μὰ νὰ λερώσουν, νὰ μολύνουν κι αὐτὸ τὸ ἔδαφος πού τοὺς εἶχε προστατέψει.

Τὸ ἴδιο φαινόμενο βλέπει κανένας στὴ φιλολογία καὶ στὴ ζωὴ τοῦ καιροῦ μας: μὲ τὸ προαίσθημα τῆς σιμώνουσας στιγμῆς νὰ παραδώσουν στὸ λαὸ τὶς θέσεις τους, οἱ νικημένοι τοῦ μέλλοντος βάζουν τὰ δυνατὰ τους νὰ λερώσουν, νὰ μολύνουν, ὅ,τι κι ἂν μπορούν.

Μέσα σ' ὅ,τι καταστρέφεται ὑπάρχουν βέβαια πολλὰ σαράβαλα, νεκρά, πού ἔπρεπε νὰ φανιστοῦν ἀπὸ καιρὸ. Οἱ μπουρζοάδες κάνουν λοιπὸν ἐν μέρει τὴ βρώμικη ἐργασία πού θὰ γίνῃ ἀπὸ τοὺς νικητὲς ὅταν θὰ καθαρῖσουν τὸν τόπο, πού οἱ κύριοι πολιτισμένοι ἄνθρωποι βιάζαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.

Δὲ λέω πὼς οἱ μπουρζοάδες λερώνουν τὴ ζωὴ ἐπιτήδες. Οἱ ἀκολασίτες ἐνὸς πνεύματος ἄρρωστου κ' ἐνὸς σώματος φαρμμένου εἶν' ἐξ ἐνὸς συνέπεια τοῦ ἐκφυλισμοῦ καὶ χορτασμοῦ ἀπὸ τὰ γὰθὰ τῆς ζωῆς, ἐξ ἄλλου ἢ ἐκφραση τῆς φοβιστικῆς ἀπελπισίας μπρὸς τὴν σιμώνουσα κοινωνικὴ καταστροφή.

Ὁ ἄνθρωπος κατάντησε μανιακὸς ἀπὸ τὸν τρόμο, ἔβγαλε στὸ φόρο τὸ κτήνος τὸ κρυμμένο μέσα του καὶ ἐξοικίζει τῶρα μὲ λύσσα τοὺς κοινωνικοὺς δεσμούς.

Ὅμως, ἐπιτήδες ἢ ὄχι, ὁ ἀέρας μολύνεται ἀπ' τὴν αὐτοαποσύνθεση πού ἄρχισε στοὺς κυνικούς. Καὶ μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς πὼς δὲν ἔχουν τὸν ἀόριστο πόθο νὰ μπολιάσουν τὸ νικητὴ μ' ὅλες τὶς ἀρρώστιες τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ κορμιοῦ τους κ' εἶσι νὰ τὸν φαρμακώσουν;

Ἴσως νὰ ἐνεργῆ αὐτοῦ ἡ ἰδέα, πού ἀκόμα δὲ μπῆκε στὴ συνείδηση:

— Νικήσατε, μὰ θάφανιστῆτε μὲς τὴ βρώμα πού σὰς ἀφῆσαμε....

* *

Ὁ νεώτερος κυνισμὸς ντύνεται πολλές μορφές, χοντροειδέστερα κι ἀστοχαστότερα—τὸ μαῦρο μαντῶα τοῦ πεσσιμισμοῦ.

«Ὅλα εἶναι μάταια!» — μουρμουρίζει νεκρὰ λό-

για ὁ μπουρζοάς, ἐνῶ χώνεται ρομαντικὰ μὲ τὰ κουρέλια τῆς ἀδυναμίας του.

Ἡ ζωὴ τρέμει ἀπ' τὴ λαχτάρᾳ γιὰ ἐλεύθερες δημιουργίες, χιλιάδες ἥρωες πέφτουν ἀγία κι ἀγέρωχα στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν πραγματοποιήση τοῦ ὑψηλοῦ ὄνειρου τῆς γενικῆς ἀδερφοσύνης—ὁ κυνικὸς τὸ ξέρει.

«Ἡ μιὰ γενιὰ πάει, ἡ ἄλλη ἔρχεται!» — λέει μὲ τὸ πρόσωπο χωμένο στὸ παλιὸ βιβλίον, ὅπου ἡ ἀνήσυχη ἀνθρώπινη ἰδέα δοκίμασε τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ πού ἔπλασε ἡ ἴδια καὶ—πού στὴ δύναμή του καὶ τὴν ὁμορφιά του ἔδειξε πικρὴ ἀμφιβολία.

Ὅταν βλέπει κανεὶς πὼς ἡ οἰκτρὴ μορφή τοῦ τρομασμένου κυνικοῦ γυρεύει νὰ κρυφτῆ πίσω ἀπὸ κεῖνο τὸ αἰώνια ὦρατο, περήφανο βιβλίον καὶ πὼς ἡ λιθία συκοφαντεῖ τὸ σοφὸ γιὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ὀκνηρία τῆς καὶ τὴ λιγοψυχία τῆς — λυπάται: τὸ βιβλίον!

Ὁρατὸς καὶ πλείους μιὰ φορὰ, γεννημένος ἀπ' τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ὀργὴν εἰλικρινῶν ἀνθρώπων, ἀναμασσιέται σήμερον ὁ πεσσιμισμὸς ἀπὸ φλυάρχους, μολυσμένος ἀπὸ τὸ σάλιο τοῦ μπουρζοά, λερωμένος ἀπὸ τὰ βρωμερὰ δάχτυλα καὶ ξεπεσμένος σ' ἕνα ἄμορφο χυλὸ συνθησιμῶν κοινοτοπιῶν, πού ντρέπεται κανεὶς νὰ τὶς ἀκούῃ.

Δὲ θὰ μάθουμε ποτὲ τίποτε, δὲν εἴμαστε σὲ θέση νὰ ξεδιαλύνουμε τὰ μυστήρια πού τριγυρίζουν τὴ ζωὴ! — λὲν οἱ κυνικοὶ καὶ—χώνονται: στὸ βάλτο τῆς ἀνθηκτικότητας.

Μὰ ὅταν ἀκοῦν οἱ κυνικοὶ πὼς κάποιος, ἀκούραστα ἐρευνῶντας τὰ μυστήρια τῆς ζωῆς, πλούτισε τὴ σκέψη τῆς ἀνθρωπότητας μὲ μιὰ νέα ὑπόθεση, φτέρωσε μὲ νέα ἐνέργεια τὴν ἐργασία τῆς ἐρευνας τῆς φύσης, ὀργίζονται.

Ὅλοι οἱ κόποι σας ἀνώφελοι, τίποτε δὲν ξέρετε, τὸ ὄργανο τοῦ γνωρισμοῦ σας εἶναι ἀτελὲς γιὰ πάντα! — συμπεραίνουν φουσκωμένοι καὶ ἀλλόκοτα ἐρεθισμένοι.

Ὁ κυνικὸς θυμίζει τὸ μονόφθαλμο ζητιάνο, πού ὅταν ὁ γύφτος τὸν ἐφώναξε μονόφθαλμο, τοῦ ἀπάντησε:

— Καὶ ἐσὺ εἶσαι καμπούρης — κ' ἔχεις δυὸ μάτια!

Ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ζῆ κανεὶς; ρωτᾷ ὁ κυνικὸς.

Κι ἀραδιάζει ἕνα σωρὸ ἀποδείξεις σὲ πεζὸ καὶ στίχους πὼς δὲν ἀξίζει: ἡ ζωὴ τὸν κόπο καὶ—ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ, ζῆ χρόνια καὶ χρόνια, εὐχάριστα, χορτάτα κ' ἡσυχά.

Γιατὶ—μιὰ κ' ἡ ζωὴ δὲν εἶν' ἀξία νὰ τὴ ζῆ κανεὶς, τόσο λιγότερο ἔχει λόγον νὰ βοηθᾷ τὴν πρόδο τῆς, τὸ πλῆθους τῆς ὁμορφίας τῆς καὶ τῆς ἀπλῆς τῆς, φωτεινῆς: ἀλήθειας. Ἔτσι μπορεῖ κανεὶς νὰ ζῆ μονάχα, νὰ βυζαίνει μόνον τὸ χυμὸ τῶν ἄλλων, νὰ κἀνῃ πλῆθος κρίματα γιὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴ δική του ὑπαρξὴ καὶ τὴν ἰδιοκτησία—τὴν ἰδιοκτησία πρὶν ἀπ' ὅλα! —Νὰ δυναμῶνῃ τὶς παλιὰς προλήψεις, νὰ γεννοβολᾷ ἄλλες καινούριες, νὰ πλανᾷ γυναῖκες, νὰ ἐκφυλίζῃ τὸ πᾶν καὶ νὰ τὸ μολύνῃ ἔπειτα—στὸν κρῦο τρόπο τοῦ ἀπὸ τὸ ἀναπόφευκτο, νὰ σμίγῃ τᾶδεο τῆς ψυχῆς του μ' ἐκεῖνο τῆς αἰωνιότητος, νὰ πεθαίνῃ ἀργὰ μίση σὲ ἄναιτρος σπασμούς κ' οἰκτρὰς κραυγῆς, καθαρῖζοντας τέλος τὴ γῆ ἀπὸ τὴν παρουσία του, ἀφοῦ ἔχει ἀφήσει: στὸ λαὸ ἕνα μπερδεμένο χειρότερα ἀπὸ τὴ ζωὴ του κουβάρει ἀπὸ ἀναγλιτσερὰ ψέμματα, νεκρὰς λέξεις, ἄθλιες προλήψεις κ' ἕνα σωρὸ ἀποπόρεια καθελογῆς.

Ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ζῆ ἡ ἀνθρωπότητα; ρωτᾷ ὁ κυνικὸς κι ἀπαντᾷ: γοργὰ, ἀδραζοντας ὅσες μπορεῖ κολοβωμένες ἀπ' αὐτὸν ἰδέες, ἀπακκομπώντας σὲ κόκκαλα νεκρῶν:

Ὅχι.....

Βιστικὴ λύση τοῦ ζητήματος. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ λυθῆ—ἔτσι: κ' ἀλλιῶς μονάχα ὅταν τὰ πλῆθη τῶν λευκῶν, τῶν μαύρων καὶ τῶν κίτρινων ἀνθρώπων λάβουν μέρος σ' ὅλα τὰ γὰθὰ τῆς ζωῆς, γευτοῦν ὅλες τὶς πνευματικῆς καὶ σωματικῆς ἡδονῆς, δοκιμάσουν στὴ ζωὴ τους ὅλα τὰ κερῆ τῆς γιγάντεια ἐργασία τῆς ἀνθρωπότητας, νιώσουν ὅλη τὴ δύναμη τῆς ἀγάπης, τῶν πόνων καὶ τῶν ἡρώισμῶν τοῦ περασμένου, ἐκτιμήσουν ὅλη τὴ μεγάλη κληρονομιά τῶν προγόνων καὶ μοιραστοῦν ὅλοι σύμμετρα τὴν ἀμέτρητη πείρα τους.

Τότε ἴσως οἱ ἄνθρωποι ἀποφασίσουν δλόψυχα νὰ τινάξουν στὸν ἀέρα τὴν ὑψηλὴν — θάνατι δικαίωμα τους νὰ τὸ κάμουν.

Ὅταν ὅμως παράσιτα, πού ζοῦν στὸ κορμὶ τοῦ βουβοῦ γίγαντα, θέλουν νὰ λύσουν τὸ ζήτημα σύμφωνα μὲ τὴν ἀξία τῆς δικῆς τους ὑπαρξῆς, εἶναι γελοῖο καὶ συχαμερὸ, εἶναι—κυνισμὸς.

(ἀκολουθεῖ)

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΗΣ

(Μετάφραση Πέτρου Βασιλικοῦ)

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΞΕΓΥΜΝΩΜΑΤΑ^{*)}

§ 4

Καινούριος Καλοθελητής.

Ἄν ὁ τόπος μας εἶτανε χωμένος σὲ καμιά παράμερη κώχη, δὲ θὰ ξεφυτρῶνανε ἴσως καὶ τόσκι καλοθελητᾶδες στὶς συφορῆς μας, παρὰ ἢ θὰ γλυτώναμε μὲ τάρματά μας καὶ μὲ κανένα πιστὸ φίλε, καθὼς οἱ Μαυροβουνιώτες, ἢ θὰ χαντακωνόμαστο μιὰ καὶ καλή, καθὼς οἱ δύστηχοι οἱ Ἀρμένηδες. Ὁ τόπος μας ὅμως, θὲς γεωγραφικὰ πᾶρ' τὸνε, θὲς ἐμπορικὰ, θὲς πολιτικὰ, πού τὸ κάτω κάτω εἶναι ὅλα τὸ ἴδιο, βρισκότανε πάντα μπρὸς στὰ μάτια τοῦ πρώτου Καταχτητῆ, τοῦ πρώτου πολιτικοῦ τυχοδιώχτη. Ἐρχότανε, μᾶς κώρωνε τὴ φαντασία, μᾶς

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸν ἀριθ. 281.

γαργάλιζε τὴ φιλοτιμία, μᾶς ἔβαζε στὰ αἵματα γιὰ δικούς του σκοπούς, κι ἄμα ἔβρισκε δυσκολίες, μᾶς ἄφινε κ' ἐφευγε. Ἄν εἶχαμε τουλάχιστο διπλωματικὸ ψυχόρμητο καθὼς εἰδείξαν ἄλλοτες οἱ Ἴταλοί, καὶ τῶρα οἱ Βουργάροι, ἴσως γλυτώναμε ἀπὸ τῆς μεγάλης Αἰκατερίνας τὸν καιρὸ, ἴσως καὶ προτῆτερα. Καθὼς εἶδαμε ὅμως ἀπὸ τὰ πανωτὰ κινήματα τῶσων αἰώνων, αὐτὸ τὸ χάρισμα δὲν τὸ δέξαμε. Ὅση κι ἂν εἶχαμε κοινὴ ζυπητοςύνη καὶ γνώση, ἄμα βλέπαμε ξένο, ἀντὶς νὰ τὸν κάμνουμε σύμμαχο, τὸν προσκυνούσαμε σὰ Σωτήρα. Τρέχαμε μαζί του στὰ τυφλὰ δίχως ἀρχηγό, δίχως προλεττημένο πρόγραμμα, δίχως προχαραγμένη πολιτική. Παραλίγο κατὶ τέτοιο νὰ γίνῃ πάλε καὶ τῶρα, στί: παραμονὲς τοῦ μεγάλου τοῦ Σηκωμοῦ, μὲ τὸ Ναπολέοντα, πού ὡς καὶ τὸ Ρῆγα τὸ Φεραῖο τὸν πλάνεψε, ὁ Θεὸς ὅμως μᾶς ἀγαποῦσε κι ἀπότυχαν οἱ σκοποὶ του. Εἶδεμῆ δὲ θάχαμε σήμερον μῆτε τὸν ἀδριάντα τοῦ Ρῆγα μῆτε τοῦ Γρηγορίου στὴν Πρωτεύουσά μας, παρὰ τοῦ ἴδιου τοῦ Μποναπάρτη, μὲ ἴσως δυὸ τρεῖς σημαντικοὺς ἱεραπόστολους.

Εἶναι νὰ γελάς καὶ νὰ κλαῖς μαζί διαβάζοντας τὰ πρώτα του κινήματα στὴν Κέρκυρα, ἀφοῦ ξεσκούπισε μὲ μιὰ φτυαριὰ τῆς Βενετίας τὰ πομεινά-

ρια ἀπὸ τὴ γῆς, καὶ κράτησε τὰ Ἐφτάνησα γιὰ λογαριασμὸ του (1791). Οἱ Κορφιᾶτες οἱ δύστηχοι, τί νὰ φανταστοῦνε τότες ἄλλο παρὰ ἐφαρμογὴ τῶν εὐγενικῶν ἀρχῶν πού δίδασκε ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση! Δεχτῆκανε τοὺς Γάλλους μ' ἀνοιχτὲς ἀγκάλες. Ἀκολουθώντας οἱ Γάλλοι τὶς ρητὲς διαταγῆς τοῦ Μποναπάρτη, φιλεῦανε τοὺς ντόπιους μὲ συγκινητικὸς λόγους γιὰ τὰ παλαιὰ τὰ Ἑλληνικὰ μεγαλεῖα. Ὁ Δεσπότης πάλε τῆς Κέρκυρας πρόσφερε τοῦ Γάλλου Στρατηγοῦ δῶρο τὴν Ὀδύσεια, καὶ μὲ κατανυκτικὴ ταπεινωσύνη τοῦ ἔλεγε προσφωνώντας τον, πὼς ἂ βρισκονε τὸ λάδι τοῦ ἀμαθῆ, νὰ μὴν τὸν περιφρονήσουνε, γιατί μπορεῖ πάλε νὰ ξαναγίνῃ σοφὸς καὶ μεγάλος. Στὴ Ζάκυνθο καὶ στὴν Κεφαλονιά, παρόμοια καὶ φερσίματα καὶ λόγια. Τέλος μήνυμα σοβαρὸ κι ἀπὸ τὸν Ἡγεμόνα τῆς Μάνης, νὰ κατίβουσε κ' ἐκεῖ οἱ Γάλλοι τὸ γλυγορώτερο.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ἔλαβε κι ὁ Ἡγεμόνας τῆς Μάνης κάποια ἐλπίδα ἀπὸ τὸν Μποναπάρτη. Δυὸ λόγοι δικαί μας, οἱ Στεφανόπολοι, ἀποκαταστημένοι ἀπὸ χροῖνα στὴν Κόρσικα, εἶχανε σταλθῆ στὴ Μάνη ἀπὸ τὸ Ναπολέοντα γιὰ λόγους ὄχι ἐπιστημονικοὺς, καθὼς λέχτηκε τότες. Καὶ τὰ μη-